

*Поліщук Я. Р.,**аспірантка кафедри кримінального права**Національного університету «Одеська юридична академія»**ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1221-2090>*

ВИДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено види психологічного насильства, їхні кримінально-правові характеристики та способи прояву, а також проведено аналіз статей Кримінального кодексу України (далі – КК України), у яких вони прямо чи опосередковано відображені. Особлива увага приділена погрози, переслідуванню (сталкінгу), залякуванню, приниженню честі та гідності, а також іншим видам психологічного насильства, що спрямовані на обмеження волі особи або завдання їй моральних страждань.

Встановлено, що погрозу в кримінальному праві України становить суспільно небезпечне діяння, що полягає у передаванні від одного суб'єкта до іншого у вербальній або невербальній формі інформації, яка містить обіцянку (реальну чи удавану) заподіяти в майбутньому передбачену законом шкоду з метою залякування, за наявності достатніх підстав припускати можливість її реалізації. У цьому контексті погроза розглядається не лише як мовленнєвий акт, а як складне соціально-психологічне та кримінально-правове явище, яке включає інтелектуальний та комунікативний компоненти.

Зазначено, що термін «погроза» у КК України використовується досить широко та має багатофункціональний характер. Детальний аналіз проведено на прикладі ст. 129 «Погроза вбивством» та ст. 195 «Погроза знищення майна» КК України. Спільною рисою обох складів є їх формальний характер: злочин вважається закінченим з моменту доведення погрози до відома потерпілого за умови її реальності, незалежно від фактичного настання шкоди.

Також досліджено такий вид психологічного насильства як переслідування (сталкінг). Дана форма психологічного насильства наразі недостатньо чітко врегульована в національному законодавстві, проте активно обговорюється в наукових та законодавчих колах. За пропонуванням проектом Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг)» № 12088, надано визначення злочинному переслідуванню (сталкінг), проте воно має декілька недоліків, зокрема обмежується віднесенням виключно до форм психологічного домашнього насильства, що суттєво звужує його зміст, а також коло можливих форм протиправної поведінки зводиться лише до нав'язливої уваги у формі стеження чи неодноразового перебування поблизу місця проживання потерпілої особи.

Проаналізовано і такі види психологічного насильства як приниження та залякування. Під приниженням розуміється умисне приниження честі, гідності чи соціальної цінності особи шляхом словесних образ, знецінення, висміювання, демонстративного ігнорування або інших форм вербального чи невербального впливу, здатних викликати у потерпілого почуття меншовартості, емоційної залежності чи психічних страждань. В той час залякування – це дії, спрямовані на створення у потерпілої особи відчуття страху за власну свободу, особисту безпеку, а також за сво-

боду й безпеку близьких чи рідних осіб, стабільність сімейного становища або матеріального забезпечення.

Крім того, зазначено, що психологічне насильство не обмежується вказаними видами, адже сучасний соціальний контекст зумовлює необхідність врахування й інших його різновидів, що активно обговорюються у міждисциплінарних дослідженнях та поступово набувають кримінально-правового значення, а саме газлайтинг, віктимблеймінг, мобінг, аб'юз, харасмент тощо.

Ключові слова: психологічне насильство, види психологічного насильства, погроза, переслідування (сталкінг), Кримінальний кодекс України.

Постановка проблеми. У сучасному світі психологічне насильство набуває дедалі більшої поширеності та різноманітності форм, що зумовлено трансформацією соціальних відносин, розвитком цифрових комунікацій і зміною моделей міжособистісної взаємодії. На відміну від фізичного насильства, психологічний вплив не завжди має очевидні зовнішні прояви, його значно складніше виявити та довести, однак він здатний завдавати не менш істотної шкоди особі. Саме прихований характер такого насильства значно ускладнює його своєчасне виявлення, належну правову оцінку та ефективне реагування з боку держави і суспільства.

Проблема психологічного насильства набуває особливої актуальності не лише з соціальної, а й з кримінально-правової точки зору. Зростання кількості правопорушень, пов'язаних із систематичним психологічним впливом на особу, свідчить про необхідність переосмислення традиційних підходів до розуміння насильства як виключно фізичного впливу. Психологічне насильство, попри відсутність тілесних ушкоджень, здатне завдавати істотної шкоди охоронюваним кримінальним законом благам, насамперед психічному здоров'ю, свободі волевиявлення та людській гідності. Воно може виступати як самостійною ознакою складу кримінального правопорушення, так і способом вчинення інших злочинів, передбачених КК України. Не зважаючи на те, що різні прояви психологічного насильства прямо або опосередковано закріплені в низці його норм, що свідчить про визнання законодавцем суспільної небезпечності такого впливу, відсутність чітких законодавчих дефініцій та єдиного підходу до тлумачення психологічного насильства ускладнює процес його кваліфікації та доведення в кримінальному провадженні.

Як наголошує О. В. Степаненко, з огляду на складнощі, що виникають у процесі доведення факту застосування психологічного насильства, доцільно використовувати повний арсенал передбачених законом правових засобів. Серед них особливе значення має висновок судово-психологічної експертизи, який у сукупності з іншими доказами є необхідним для належного встановлення факту вчинення саме психологічного насильства [13, с. 159].

З огляду на вищевикладене, варто детальніше дослідити види психологічного насильства, їхні кримінально-правові ознаки та форми прояву, а також проаналізувати статті КК України, у яких вони закріплені прямо або опосередковано.

Стан дослідження. Проблематиці психологічного насильства та його видів присвячено праці провідних українських науковців, серед яких: В. В. Аніщук, Р. Ш. Бабанли, І. А. Ботнаренко, О. М. Гумін, О. Л. Гуртовенко, О. О. Гриньків, М. К. Дімітров, Н. В. Довгань-Бочкова, А. Я. Донченко, О. О. Дудоров, Р. В. Кифлюк, О. М. Костенко, Р. В. Куций, І. В. Маслянікова, О. Л. Мацюк, А. А. Музика, В. А. Оверчук, Ю. А. Пономаренко, О. В. Степаненко, В. Я. Тацій, М. І. Хавронюк, В. В. Шаблюстий, С. В. Якімова, С. С. Яценко та ін.

Метою статті є дослідження видів психологічного насильства в кримінальному праві України.

Виклад основного матеріалу. У теорії кримінального права психологічне насильство розглядається як багатогранне явище, що охоплює різні форми протиправного впливу на психіку особи. Залежно від характеру впливу, способу його реалізації та інтенсивності, у доктрині виділяють такі основні види психологічного насильства: погроза, переслідування (сталкінг), залякування, приниження честі та гідності, а також інші форми психологічного тиску, спрямовані на обмеження волевиявлення особи або заподіяння їй моральних страждань.

Кожен із зазначених видів має власні юридично значущі ознаки та різний ступінь суспільної небезпечності, що зумовлює специфіку їх кримінально-правової оцінки. Вважаємо за необхідне зупинитися на кожному з них більш детально з метою з'ясування їх змісту та визначення особливостей кваліфікації відповідних діянь у кримінальному праві України.

Найпоширенішим видом психологічного насильства є погроза.

М. К. Дімітров пропонує визначати погрозу в кримінальному праві України як суспільно небезпечне діяння, що полягає у переданні від одного суб'єкта до іншого (і не обов'язково безпосередньо потерпілому) у вербальній або невербальній формі інформації, яка містить обіцянку – реальну чи удавану – заподіяти в майбутньому передбачену законом шкоду з метою залякування, за наявності достатніх підстав припускати можливість її реалізації [4, с. 96]. У такому випадку погроза постає не як суто мовленнєвий акт, а як складне соціально-психологічне та кримінально-правове явище, охоплюючи інтелектуальний (усвідомлення змісту повідомлення та його значення), вольовий (цілеспрямованість на здійснення впливу) та комунікативний (спосіб доведення інформації до адресата) компоненти. Автор обґрунтовано наголошує, що кримінально-правове значення має не лише сам факт висловлення наміру завдати шкоди, а й його спрямованість на обмеження свободи волевиявлення потерпілого шляхом створення стану психічного напруження, тривоги чи страху [4, с. 96].

Крім цього, говорячи про погрозу, важливим є також положення про те, що за своєю юридичною природою вона є видом психологічного насильства, який посягає на внутрішню свободу особи. На відміну від фізичного насильства, вона не пов'язана з безпосереднім впливом на тілесну недоторканність, однак здатна обмежувати автономію волі через формування в потерпілого обґрунтованих побоювань щодо можливого настання шкоди. Отже, об'єктом посягання у випадку погрози виступає не лише конкретне охоронюване кримінальним законом благо (життя, здоров'я, власність тощо), але й психічна недоторканність та свобода внутрішнього самовизначення особи [10, с. 129].

У КК України термін «погроза» використовується доволі часто та має багатифункціональний характер. Він фігурує і як суспільно небезпечне діяння (зокрема, у статтях 129, 195, 266, 345, 345-1, 346, 350, 377 КК України), і як спосіб вчинення інших кримінальних правопорушень (наприклад, у статтях 147, 178, 187, 189, 206, 280, 355 КК України), і як спосіб підбурювання (ч. 4 ст. 27 КК України), а також як обставина, що пом'якшує покарання у разі вчинення кримінального правопорушення під впливом погрози (п. 6 ст. 66 КК України). Така нормативна варіативність свідчить про значне кримінально-правове значення цього явища, тому зупинимось детальніше на декількох з них.

Базовою нормою, яка встановлює відповідальність за погрозу вбивством і містить мінімально необхідний набір конститутивних ознак, є ч. 1 ст. 129 КК України [9]. Водночас у Кодексі передбачено 17 статей (або їх частин), що закріплюють різні варіанти погрози вбивством. У межах ст. 129 КК України кримінально караною визнається погроза вбивством за умови наявності реальних підстав побоюватися її здійснення [5].

Категорія «реальності» погрози має оціночний характер і по-різному розкривається в доктрині кримінального права. Зокрема, окремі науковці обґрунтовують необхідність врахування як ставлення винного до висловленої погрози, так і її суб'єктивного сприйняття потерпілим [14, с. 34-35]. При цьому реальність для винного не означає обов'язкової наявності наміру фактично реалізувати висловлену погрозу. Достатнім є те, що особа усвідомлює здатність застосованого нею залякування бути сприйнятим як таке, що може бути здійснене, і розраховує на відповідний психологічний вплив. Водночас реальність погрози для адресата полягає в усвідомленні ним того, що озвучена небезпека заподіяння шкоди за певних умов може стати реальною [1].

Саме поєднання об'єктивних обставин і суб'єктивного сприйняття потерпілим створює підстави для висновку про наявність складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 129 КК України.

Якщо ж ми говоримо про ст. 195 КК України («Погроза знищення майна»), то вона, у свою чергу, передбачає відповідальність за погрозу знищення чужого майна загальнонебезпечним способом, якщо були підстави побоюватися її здійснення. На відміну від ст. 129 КК України, тут безпосереднім об'єктом є право власності та майнові інтереси особи, однак психологічний вплив також має істотне значення [9]. Законодавець криміналізує саме таку погрозу, яка стосується знищення майна способом, що створює підвищену суспільну небезпеку (наприклад, підпал, вибух), що потенційно може загрожувати не лише майну, а й життю чи здоров'ю людей.

Спільною рисою обох складів є те, що вони належать до формального типу: злочин визнається закінченим з моменту доведення погрози до відома потерпілого за умови її реальності, незалежно від фактичного настання шкоди. Водночас відмінність полягає у спрямованості посягання: у ст. 129 КК України – на життя особи, у ст. 195 КК України – на майнову сферу, причому із підвищеним рівнем суспільної небезпечності через спосіб можливого знищення [6].

Таким чином, аналіз зазначених норм свідчить, що погроза у кримінальному праві виступає самостійним видом психологічного насильства, зміст якої конкретизується залежно від характеру блага, на яке вона спрямована, та ступеня суспільної небезпечності потенційних наслідків.

Наступним видом психологічного насильства є переслідування (сталкінг). Дана форма психологічного насильства наразі недостатньо чітко врегульована в національному законодавстві,

проте активно обговорюється в наукових та законодавчих колах. За пропонуванням проєктом Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг)» № 12088, злочинне переслідування (сталкінг) визначається як небажана нав'язлива увага до однієї людини або групи осіб, що виражається у стеженні, повторних контактах чи перебуванні біля місця проживання постраждалої особи, і є формою психологічного домашнього насильства [12].

Однак запропоноване визначення сталкінгу видається концептуально обмеженим і таким, що не повною мірою відображає правову природу цього явища. Насамперед, віднесення переслідування виключно до форм психологічного домашнього насильства суттєво звужує його зміст. Безперечно, сталкінг як прояв гендерно зумовленого насильства нерідко вчиняється інтимним партнером, зокрема колишнім, або членом сім'ї, однак обмеження його лише сферою домашніх чи близьких відносин не відповідає реальним соціальним практикам. Досить часто переслідувачем виступає особа, з якою потерпіла не перебувала в близьких стосунках або взагалі не була знайома, що свідчить про автономний характер цього делікту поза межами сімейного контексту.

Крім того, недоліком такого визначення є фактичне зведення переслідування до нав'язливої уваги у формі стеження чи неодноразового перебування поблизу місця проживання потерпілої особи. Подібна інтерпретація істотно звужує коло можливих форм протиправної поведінки, які можуть становити сталкінг, і не охоплює інших способів психологічного впливу – зокрема систематичних небажаних контактів, переслідування через електронні засоби комунікації, втручання в приватне життя або створення атмосфери страху та постійної тривоги. Хоча орієнтовний (ілюстративний) перелік дій може мати допоміжне значення для правозастосовної практики, він у жодному разі не повинен мати вичерпного характеру, оскільки це обмежуватиме можливості належної кримінально-правової кваліфікації.

Говорячи про сталкінг в цілому, вчені звертають увагу на те, що сталкінг має систематичний характер і здатен спричинити серйозні психічні наслідки, включно зі стресом, тривогою, порушенням сну та страхом виходити з дому. У дослідженнях наголошується, що сучасні інформаційні технології лише посилюють ці прояви, оскільки переслідувач може використовувати цифрові засоби для нав'язливого контакту або спостереження за жертвою (кіберсталкінг).

Науковці, як-от А. Я. Донченко, підкреслюють, що відсутність чіткого визначення сталкінгу в КК України та механізмів реагування призводить до нюансованої та часто недостатньої правової протидії цьому виду насильства, незважаючи на його реальні соціальні та психологічні наслідки для потерпілих [7]. Така ситуація суперечить міжнародним стандартам, зокрема вимогам Стамбульської конвенції, де сталкінг розглядається як одна з форм насильства над особою [8].

Також досить поширеним видом психологічного насильства є приниження, яке слід розглядати як один із проявів психологічного насильства, що полягає в умисному приниженні честі, гідності чи соціальної цінності особи шляхом словесних образ, знецінення, висміювання, демонстративного ігнорування або інших форм вербального чи невербального впливу, здатних викликати у потерпілого почуття меншовартості, емоційної залежності чи психічних страждань. У КК України приниження прямо не виокремлюється як самостійний склад злочину, однак виступає способом вчинення

окремих кримінальних правопорушень або елементом об'єктивної сторони, зокрема у ст. 126-1 КК України (домашнє насильство), де систематичне психологічне насильство може проявлятися у приниженні та образах, що призводять до психологічних страждань чи погіршення якості життя потерпілої особи [9].

Наступним різновидом психологічного насильства виступає залякування. Під залякуванням у загальномовному значенні розуміють дії, спрямовані на викликання в особи страху чи переляку, формування в неї стану боязкості та тривожності [3, с. 403]. У кримінально-правовому контексті йдеться про цілеспрямоване створення у потерпілої особи відчуття страху за власну свободу, особисту безпеку, а також за свободу й безпеку близьких чи рідних осіб, стабільність сімейного становища або матеріального забезпечення.

Окрім досліджених вище видів психологічного насильства, сучасний соціальний контекст зумовлює необхідність врахування й інших його різновидів, що активно обговорюються у міждисциплінарних дослідженнях та поступово набувають кримінально-правового значення. Так, газлайтинг – це систематичний психологічний вплив, спрямований на формування у потерпілого сумнівів щодо власної пам'яті, сприйняття реальності чи психічної адекватності [11]. Віктимблеймінг полягає у перекладанні відповідальності за протиправне посягання на саму жертву, що в окремих випадках може виступати елементом психологічного тиску чи приниження гідності потерпілого. Мобінг – це систематичне психологічне переслідування працівника в трудовому колективі з метою його ізоляції або звільнення; хоча він насамперед врегульований трудовим законодавством, у разі істотної шкоди психічному здоров'ю може набувати кримінально-правового значення. Аб'юз або психологічне зловживання охоплює модель домінуючої, контролюючої поведінки, спрямованої на підкорення волі іншої особи, та може кваліфікуватися як форма домашнього насильства. Харасмент – це небажана поведінка сексуального чи іншого принизливого характеру, що створює ворожу або принижуючу атмосферу; за певних умов вона може трансформуватися у склад кримінального правопорушення (наприклад, за ст. 154 КК України або у контексті сексуального насильства) [2].

Урахування зазначених явищ у кримінально-правовій науці є важливим для адекватної кваліфікації новітніх форм психологічного впливу та для розширення розуміння способів заподіяння шкоди психічній недоторканності особи.

Висновки. Отже, проведений аналіз дає підстави стверджувати, що психологічне насильство у кримінальному праві України є складним, багатовимірним явищем, яке не зводиться до окремої норми Особливої частини КК України, а проявляється у різних кримінально-правових конструкціях.

Аналіз норм КК України та доктринальних підходів дає підстави виокремити основні види психологічного насильства, зокрема погрозу, переслідування (сталкінг), залякування, систематичне приниження та інші форми психічного впливу. Кожен із цих видів має власні кримінально-правові особливості, механізм впливу на потерпілого та специфіку кваліфікації, що зумовлює необхідність їх чіткого розмежування в теорії та практиці застосування кримінального закону.

Детальне вивчення зазначених вище видів психологічного насильства є надзвичайно важливим, адже їх виявлення та правильне розмежування дозволяє більш точно оцінювати шкоду, заподіяну потерпілому, і застосовувати адекватні кримінально-правові механізми реагування. Водночас наразі є абсолютно зрозумілим те, що законодавство потребує удосконалення у частині чіткого

визначення меж психологічного насильства та інтеграції доктринальних підходів у практику кваліфікації цих діянь. Це створить передумови для підвищення ефективності захисту прав потерпілих, забезпечення єдності судової практики та розвитку превентивних заходів протидії психологічному насильству в суспільстві.

Література:

1. Бабанли Р. Ш. Погроза вбивством: значення та місце в системі кримінального права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 19 с.
2. Ботнарченко І. А., Гриньків О. О. Психологічне насильство як форма домашнього насильства. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 2. С. 104–109. URL : <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.21>.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Дімітров М. К. Теоретичні та практичні аспекти погроз у кримінальному праві: монографія / за ред. Г.З. Яремко. Львів: Левада, 2021. 236 с.
5. Дімітров М. К. Система норм про погрозу вбивством у кримінальному законі України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 243–252.
6. Довгань-Бочкова Н. В. Окремі проблеми визначення змісту погрози як способу вчинення злочинів за чинним КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 263–272.
7. Донченко А. Я. Криміналізація stalkingу – незаконного переслідування: питання реформування законодавства України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2025. № 1 (49). С. 89–104.
8. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11 травня 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
9. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
10. Кущий Р. В. Ознаки зовнішнього прояву погрози як способу вчинення злочину. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 12 (том 2). С. 129–131.
11. Оверчук В. А. Газлайтинг як прояв психологічного насилля керівника щодо підлеглих у професійному середовищі. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 4, т. 2. С. 136–140.
12. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (stalking): проект Закону від 02.10.2024 № 12088. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82-12088.pdf>
13. Степаненко О. В. Психологічне насильство як форма домашнього насильства. *Нове українське право*. 2023. Вип. 3. С. 155–159.
14. Шаблістий В. В. Реальність як обов'язкова ознака погрози вбивством та особливості її встановлення органами внутрішніх справ. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. Спец. вип. № 1. С. 29–37.

Polishchuk Ya. Types of psychological violence in the criminal law of Ukraine

Summary. The article examines the types of psychological violence, their criminal-law characteristics,

and modes of manifestation, as well as provides an analysis of the provisions of the Criminal Code of Ukraine in which they are directly or indirectly reflected. Particular attention is paid to threats, stalking (persecution), intimidation, humiliation of honor and dignity, as well as other forms of psychological pressure aimed at restricting an individual's freedom or causing moral suffering.

It is established that a threat in the criminal law of Ukraine constitutes a socially dangerous act, which involves conveying information from one subject to another in verbal or non-verbal form that contains a promise–real or apparent–to inflict legally recognized harm in the future with the purpose of intimidation, provided there are sufficient grounds to assume the possibility of its implementation. In this context, a threat is considered not only as a speech act but also as a complex socio-psychological and criminal-law phenomenon that includes intellectual and communicative components.

It is noted that the term “threat” in the Criminal Code of Ukraine is used broadly and has a multifunctional character. A detailed analysis is conducted using the examples of Article 129 “Threat of Murder” and Article 195 “Threat of Property Destruction” of the Criminal Code of Ukraine. A common feature of both offenses is their formal nature: the crime is considered complete from the moment the threat is communicated to the victim, provided it is real, regardless of whether the harm actually occurs.

The study also examines stalking (persecution) as a form of psychological violence. This type of violence is currently insufficiently regulated in national legislation but is actively discussed in scientific and legislative circles. According to the draft Law “On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine ‘On the Prevention and Combating of Domestic Violence’ regarding the Establishment of Liability for Criminal Stalking” No. 12088, a definition of criminal stalking is proposed. However, it has several shortcomings, including its limitation to forms of psychological domestic violence, which significantly narrows its scope, and the restriction of possible forms of unlawful behavior solely to intrusive attention in the form of surveillance or repeated presence near the victim's residence.

Other types of psychological violence, such as humiliation and intimidation, are also analyzed. Humiliation is understood as the deliberate degradation of a person's honor, dignity, or social value through verbal abuse, devaluation, ridicule, demonstrative ignoring, or other forms of verbal or non-verbal influence capable of causing the victim feelings of inferiority, emotional dependence, or psychological suffering. Intimidation, on the other hand, consists of actions aimed at creating in the victim a sense of fear for their personal freedom and safety, as well as the freedom and safety of close or family members, the stability of family circumstances, or material security.

Furthermore, it is noted that psychological violence is not limited to the aforementioned types, as contemporary social contexts require consideration of other forms, which are actively discussed in interdisciplinary research and are gradually gaining criminal-law significance, including gaslighting, victim-blaming, mobbing, abuse, harassment, and others.

Key words: psychological violence, types of psychological violence, threat, stalking (persecution), Criminal Code of Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання: 28.12.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.01.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)